

Setembre social | | Actualitzat el 05/01/2023 a les 22:20

Carla Escarrà: «Els entorns rurals som proveïdors de recursos i abocadors de residus»

«Nosaltres ens considerem economia solidària però la perspectiva urbana sovint no ens té en compte» | «Als entorns rurals hi ha control social, però també hi ha unes xarxes de suport mutu molt més fortes»

Carla Escarrà analitza com petits projectes que s'entenen com economia solidària acaben resolent necessitats en el món rural | Sara Blázquez

Carla Escarrà (Ripoll, 1993) és la coordinadora del llibre *Economia Solidària i Ruralitats. Recuperant sobirania*, editat per Pol·len Edicions dins la col·lecció Eines, impulsada per la Xarxa d'Economia Solidària (XES). El contingut del llibre, fet a partir de debats en diferents punts del territori, avala la hipòtesi de l'autora: els entorns rurals han quedat subordinats als entorns urbans.

Fa uns mesos vam entrevistar la Martina Marcet i assegurava que els criteris que s'han acordat per a l'Economia Social i Solidària (ESS) sovint no encaixen al món rural. Creus que aquests criteris estan pensats des d'una perspectiva urbana?

Sí, totalment. La col·lecció Eines ens recorda que ja es pot començar a viure d'una altra manera i nosaltres preguntem: a tot arreu es pot començar a viure d'una altra manera? O estem seguint el criteri hegemònic que l'economia és economia perquè passa en sectors urbans? Potser no parlem el mateix llenguatge. Nosaltres ens considerem economia solidària perquè bevem d'un suport mutu, d'una solidaritat, d'una manera de fer comunitària sovint molt lligada a la manera de fer dels

entorns rurals per supervivència i ara li diem economia solidària i ens hi afegim perquè ens hi sentim identificades. Però les categories sovint no ens tenen en compte.

Carla Escarrà, a la llibreria cooperativa La Lluerna, de Ripoll, que regenta des de fa un any amb Marta Barceló
Foto: Sara Blázquez

Has coordinat el llibre *Economia Solidària i Ruralitats. Recuperant sobiranes*, fruit del postgrau en Economia Social i Solidària a la UAB. Com va anar?

Jo vaig fer el postgrau al 2019-2020 i com en tots els postgraus s'havia de fer un treball final. Jo soc de Ripoll, estic vinculada al cooperativisme aquí dalt i em preguntava, més enllà del cooperativisme agrari i més enllà del sector primari com a sector genuí de les comarques rurals i de muntanya, com s'articula l'economia solidària aquí? En el treball intento analitzar els reptes actuals dels entorns rurals i com petits projectes que s'entenen com economia solidària acaben resolent necessitats. Em coordinava el treball l'Eudald Griera, que ell està a la comissió de publicacions i informació de la XES i és una persona amb molta empena i en aquell moment esclatava la pandèmia i s'obria una finestra per pensar en l'entorn rural d'una altra manera. Va pensar «potser això no s'està abordant des de l'ESS, potser ja és hora que ho fem». Vam proposar fer una cosa més grossa a la comissió, i vam pensar que un Eines era interessant. La idea era fer una primera aproximació, que hi hagués alguna cosa de què partir quan parlem d'economia solidària i ruralitat. Vam intentar fer-ho el màxim plural possible i d'aquí en surten cinc debats. Intentem agafar eixos transversals que volem que hi surtin i trobar agents que ja treballen aquests eixos en el món rural. D'aquests debats en surten unes conclusions que són el que jo recullo als inicis de cada capítol i llavors hi ha articles més aprofundits d'alguns d'aquests agents. Sabem que ens deixem molts temes i molta gent, però l'objectiu és que sigui divulgatiu, intentant aprofundir en algunes coses.

Es tracta d'un llibre col·lectiu dividit en blocs temàtics treballat a partir d'aquests debats.

Per què aquests?

Jo no volia ser la portadora de la veu rural a l'ESS ni molt menys, perquè hi ha molta gent que hi treballa i volia que això fos fruit de totes plegades. Va ser fàcil perquè la Mar de Pol·len Edicions, que és amb qui vam estar pensant l'estructura, i la gent que hi va participar van estar molt predisposades. Vam pensar que no podiem fer més de cinc debats i en vam voler fer un que validés la meua hipòtesi, que ha acabat sent la introducció, que és que els entorns rurals han quedat subordinats als entorns urbans i que s'han convertit en proveïdors de recursos i abocadors de residus i amb el turisme tancant l'engranatge. Vam intentar validar aquesta hipòtesi amb persones diferents del món rural, això ho vam fer a la segona edició de la FESS Rural, amb la Martina Marcet, el Sergi Saladié, el Darío Fornas i un activista de la Garrotxa. Després vam entrar en les temàtiques. Feminismes, Pagesia i desenvolupament local i sobirania energètica els teníem molt clars. Ens deixàvem moltes coses, com habitatge, cultura? i a tot això li vam dir «Viure dignament al món rural», que volia ser un calaix de sastre per tot el que no podiem abordar per capacitat. I ho vam fer amb metodologia de debat per sentir diferents veus i els debats els vam fer a diferents punts del territori, amb la voluntat de descentralitzar.

Carla Escarrà amb un volum del llibre 'Economia Solidària i Ruralitats. Recuperant sobirania' Foto: Sara Blázquez

Parlaves del turisme. Es parla molt de la gentrificació a Barcelona i molt poc de la de les zones rurals. Creus que manca consciència?

El turisme és un dels temes que tot i que no el tractem directament, va apareixent. És que seria gairebé un altre Eines! Nosaltres parlem d'entorns rurals com a proveïdors de recursos, i es veu molt clar amb aliments i energia; i abocadors de residus, i es veu molt clar amb purins i camps fotovoltaics. I el turisme hi és i no penja directament d'aquesta doble situació, però és el que tanca el cercle, i és el que et diu «tu no ets sobirà si no és per complaure la necessitat d'algú altre».

Ens estem queixant de que Barcelona sigui un centre turístic i que no estigui pensat pels seus habitants? i nosaltres? Han passat coses bèsties històricament. Al Berguedà no hi ha tren i n'hi havia hagut per les seves mines i quan marxa la indústria, marxa el tren. I nosaltres, que no el fem servir? I això torna a aparèixer ara mateix amb el turisme. Apareixen recursos, com les bicis públiques que sovint apareixen pel turisme i no per a nosaltres. Hem de veure com s'aborda aquest tema. Als debats va sortir que som moltes que la nostra activitat no sobreviuria si no tinguéssim una pota lligada al turisme. Ens molesta, ens fa no ser coherents i hem de pensar com ho fem per fer el canvi sense deixar-nos gent pel camí. I nosaltres ho estem patint a la muntanya, però el que s'ha patit a la costa és molt bèstia, fins al punt que no hi ha pesca! I què menjarem?

Un altre dels eixos centrals del llibre és la perspectiva feminista. A les zones rurals, a més, les activitats de cures són molt més complexes que a les zones urbanes. Complexitat que recau sobretot en les dones i en la seva organització. Com afecta això a les dones i a l'economia de les zones rurals?

Teníem ganes de parlar de feminismes a les zones rurals, i quan les situacions són diferents, les lluites són diferents. Els serveis públics estan molt més lluny, si has de portar la canalla a l'escola probablement ho fas amb cotxe i qui ho acaba fent som nosaltres, perquè som les que renunciem històricament o qui ens dediquem a la cura. Amb les persones grans i els hospitals també passa el mateix. I quan parlem de dones també parlem de dissidències de gènere i també teníem ganes de veure què passa amb aquestes dissidències als entorns rurals. Sempre es parla de l'èxode, del poder sortir de l'armari, sentir-te millor amb la teva identitat sexual fora a la ciutat i el retorn sempre acaba tornant-te a recluir per la pressió social que hi ha en aquests entorns. Hi ha aquest control social, però també hi ha unes xarxes de suport mutu molt més fortes, i això és una de les coses que ens assegura el col·lectiu Gai-Art al llibre.

«Clar que es pot viure d'una altra manera, és que ja es vivia d'una altra manera! Però el mercat ens ha passat per sobre»

Durant el confinament semblava que alguna cosa estava canviant en les nostres escales de valors, en el nostre consum? Però no. Quina valoració en fas?

Durant la pandèmia les productores van alucinar de com els pujaven les vendes i semblava que portaria canvis en el consum que es quedarien, però això s'ha desmuntat, projectes com el de la Martina de Cal Roio han tancat i ha estat un xoc de realitat una altra vegada. I això et fa pensar en els salts d'escala a l'ESS. La meua sensació és que està havent un fracàs absolut en tots els salts d'escala que està intentant fer l'economia solidària. És un fracàs perquè encara ho seguim llegint des del dret de la consumidora i no el dret de la productora, a nivell alimentari és molt clar. La distribució, que és com el gran dimoni tant pels consumidors com pels productors, és una tasca necessària i imprescindible perquè tot funcioni, per què no l'estem assumint nosaltres des del consum? I per què no estem garantint que la productora es dediqui només a produir? Cal tornar-nos a agafar al paradigma de suport mutu, solidaritat, ajuda, de pensar en l'altre, per intentar ser capaces de no deixar-nos a ningú pel camí.

Carla Escarrà: «Ens estem queixant de que Barcelona sigui un centre turístic i que no estigui pensat pels seus habitants? i nosaltres?» Foto: Sara Blázquez

El llibre també toca la sobirania energètica. Com dius, abans qui produïa, consumia i distribuïa l'excedent eren les veïnes del poble, ara els grans oligopolis. Què és planteja des de l'ESS i les zones rurals?

Sabem que el canvi ha de venir, perquè en algun moment hem de fer energia d'una altra manera i segurament passa per fer energia renovable. El que estem dient és que això no s'està plantejant als entorns rurals perquè tinguem les terres, el vent o les condicions orogràfiques i meteorològiques, sinó que això està seguint les lògiques del mercat. I com que aquí la terra és barata, aquí és on ho farem, perquè els beneficis seran més grans i no seran per nosaltres, sinó per oligopolis energètics. Nosaltres necessitem fer-nos l'energia, controlar tot el procés perquè això sigui realment just i perquè no estiguem pagant preus estratosfèrics a algú que no està fent res per les nostres vides, al contrari! El llibre analitza i proposa models petits, cooperatius, públic-privats-comunitaris, malgrat sigui un dels grans debats.

Per què és important crear projectes comunitaris, pols cooperatius, cooperatives d'habitatge o la mateixa llibreria La Lluerna en zones rurals?

Moltes coses són possibles perquè les fem plegades, i sovint trobem esclertes a un model que no ens convenç, i soles no ho podem fer. És el cas de La Lluerna i també de molts habitatges cooperatius. El que intentem dir amb el llibre és que no ens ho estem inventant ara, això. Ho estem recuperant, en tot cas. No tot està perdut! Clar que es pot viure d'una altra manera, és que ja es vivia d'una altra manera! Però el mercat ens ha passat per sobre.

[Aquesta entrevista ha estat publicada conjuntament amb la revista Cooperació Catalana]